

nitovanjskega pisma in za potek zapuščinske razprave po svoji sestri.

6. Obseg preživiteljskih pravic po smrti enega apravičenca. P. N. K. Sv. F. — Z izročilno pogodbo iz leta 1927 ste bili dolžni dajati eno tretjino pridelanega zrnja, 80 kg težko svinj, 20 kg soli itd. To ste morali dajati obema izročiteljema. Leta 1931 je eden izročiteljev umrl. Od sodišča ste prejeli sklep, da se na Vašem zemljišču izbrise služnost dosmrtnega stanovanja in realno breme prevžitka zapustnice iz izročilne pogodbe iz leta 1927. Se živemu izročitelju ste lani dali polovico izgovorjenega prevžitka, s čemur je bil ta zadovoljen, letos pa zahteva celoten prevžitek. Vprašate, kaj storiti, če morate dajati še ves prevžitek in če je polovica vsled smrti enega prevžitkarja odpadla. — Vsebinska in obseg preživiteljskih pravic je po navadi razviden iz izročilne pogodbe. Iz sodnega sklepa izgleda, da ni bilo določeno, da prevžitne pravice po smrti enega preidejo na drugega, tako da bi morali Vi odrajtovati celotni prevžitek. Vsled tega dajate še živemu izročitelju polovico vseh v izročilni pogodbi navedenih dajatev. Pri tem se pa ne sklicujte toliko na pisano pogodbo, marveč upoštevajte, kdo so izročitelji in kake dolžnosti imate proti njima.

Skrivnosti žuželk.

Naši predniki še niso ukrotili niti psa, ko so mravlje že redile svoje »krave« in gojile »gobek«. Davno pred človekom so čebele poznale zračenje svojih domov po načinih, ki jih danes rabimo v premogovnikih.

Stroji za leganje jajc.

Pri poskusu so neki hrošči živeli dve leti v zaprti steklenici brez druge hrane razen kožic, ki so jih odmetavali pri svojih spremembah. Čebele, mravlje, termiti, ose so v teku svojega razvoja spremenili svoje »kraljice« v stroje za leganje jajc, ki so popolnejši od vseh človeških strojev. Te kraljice se oplode le enkrat v življenju in so zato v svojem telesu razvile vrečico, v kateri ostanejo samčeve življenske klice žive. Vrečico imajo pri leganju po mili volji odprto ali zaprto in določajo tako spol in značaj potomstva, kajti iz oplojenih jajčec se izvalijo samice itd.

Voh žuželk.

Čudovit je voh mnogih žuželk. Fabre je imel samico večšč, ki se je rešila zapredka nekega majskega dne. Še isto noč je priletelo 40 samcev in jo snubilo, v teku nadaljnjih 8 dni jih je prišlo še 150, in sicer so morali prispeti iz daljave več kilometrov, kajti te večšče so v dotičnem kraju zelo redke. Fabre je skušal naval snubačev zajeziti s tem, da je samico obdal z močnimi dišavami, toda duh samice je bil močnejši in prihajali so vedno novi snubci. Še le ko je mlado samico dal v zrakotesno zaprto posodo, je prenehal dotok. Če je kakšnemu obiskovalcu odrezal tipalke, je ta tudi izgubil sposobnost, da bi našel samico, pa čeprav je bila ta samo 1 m oddaljena od nje. V tipalkah imajo namreč žuželke organe za vohanje, mikroskopično male jamice, ki so jih našli v eni sami tipalki nekega hrošča 40.000!

Moč žuželk.

Če primerjamo moč žuželk z močjo človeka in njegovih tehniških pridobitev, moramo ugotoviti, da v marsičem zaostajamo za žuželkami. Če bi na pr. mogel kakšen skakalec doseči to, kar doseže navadna bolha v razmerju s svojo neznatnostjo, tedaj bi mu morali uspeti skoki preko nebotačnikov. Eifflov stolp, ki so ga zgradili z vsemi mogočimi stroji, ni razmeroma nič višji nego mravljišče, ki so ga postavile same nožice in čeljusti. Mravlja zmora brez napora breme, ki bi bilo, prenešeno v človeške razmere, enako teži zvrhanih tovornih vozov.

Nagon žuželk.

A nagon žuželk je še večji čudež nego njih telesna prilagoditev okolici. — Travnica leže svoja jajčeca v bližino gnezd nekih čebel, ki žive v zemlji. Ko se izvalijo ličinke, splezajo na cvetlice, ki jih te čebele obiskujejo, in skačejo čebelar na hrbet. Na čebeli jezdi hrošček toliko časa, dokler ne izleže čebela svojega jajčeca na cvetni prah in med. Tedaj se spravi na jajčece in ga izsrka. Nato zaspi in spi več let v celici, ki jo je ukradel čebeli. Večkrat se v tem času prebudi in vsakokrat v drugačni obliki, dokler ne zleti iz gnezda kot popolna travnica in se prične vse znova. In nihče ni živalice naučil, da mora vse to tako napraviti razven temnih nagonov, ki jih je podedovala z življenjem.

Seveda tira nagon, ki je tako moder, žuželko marsikdaj v dejanja, ki se morajo nam, razumnim ljudem, videti nad vse neumna. Neka vrsta gosenic ima navado, da roma od doma in proti domu v gosji vrsti po svileni nitki, ki jo izločujejo te gosenice same. Fabre je nekoč takšen roj prisilil, da je poromal na rob okrogle posode in je potem pretrgal nitko tam, kjer je prehajala na posodo. Celo noč je goseničja vrsta romala po robu in ni našla poti ž nje. Ob zarji so bile živali vse otrple in nepremične; ko jih je solnce pogrelo, pa so se podale spet na pot po začaranem krogu — in tako so romale osem dni z ranjenimi nožicami in gladne. Še le deveti dan so pretrgale vrsto in so našle še pred nočjo pot domov. Njih vedenje je bilo po našem neumno, toda če natančno pomislimo, je vendar velika stvar v tem in dokaz za neko količino razumnosti, da so vkljub svojem tisočletnemu nagonu, ki jih je silil v neumno ravnanje, našle same po sebi rešitev.

V kraljestvu žuželk je na milijone takšnih čudežev, ki nas morajo preseščati. Tu je n. pr. zajedalstvo, pojav, da ena vrsta žuželk leže svoja jajca v

Debeli ljudje dosežajo z vestno uporabo naravnih »Franz Josefov« grenčice izdatno iztrebljenje črevesa brez vsakega napora. Mno goštevina poročila zdravnikov-strokovnjakov potrjujejo, da so tudi oni, ki bolujejo na ledvicah, protinu, revmatizmu, kamnih in sladkorni bolezni, zelo zadovoljni z učinkom naše »Franz Josefove« vode. »Franz Josefova« voda se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specializiranih trgovinah.

telesu druge vrste: »deviško spočetje«, pri katerem se narodi do sto pokolenj brez oploditve po samcih, tu je n. pr. tudi sposobnost za prezimovanje, ki omogoča nekim žuželkam celo to, da spe pol stoletja in potem znova oživijo. S takšnimi primeri bi lahko nadaljevali v neskončnost.

Raznoterosti.

Prva naprava za umetni dež. Zavod za umetni dež v Leningradu je sestavil prvo aparaturo na svetu, ki more povzročiti umeten dež. Aparat je električni stroj, ki deluje pod napetostjo 75.000 voltov. Prvi poskusi so se prav dobro obnesli in že grade novo mnogo večjo napravo za napetost 200.000 voltov, katero bodo preizkušali na visoki šoli za gozdrastvo. Postavili jo bodo v visok stolp in delali umeten dež.

Pont du gard v nevarnosti. Med Nimesom in Avignonom v južni Franciji se dvigajo ponosni ostanki ene najlepših rimskih zgradb: ostanki slavnega vodovoda, ki ga je dal zgraditi rimski cesar Avgust iz obsekanega kamna brez vsake vezilne snovi, ometa ali apna. Vendar je vodovod brez posebne škode prenesel vplive stoletij posebno nad sotesko reke Gard, nad katero se boči kakor trinadstropen most. Spodnje nadstropje ima šest lokov, srednje 11, najvišje pa 36. Pred daljšim časom so začeli most uporabljati res kot most in težki tovorni vozovi drdrajo neprestano preko njega ter ga stresajo do temelja. Zgradba, ki ni bila temu namenjena, začne kazati sedaj očitne znake razpada. Že se ločujejo posamezni kvadri od nje in padajo v sotesko, inženjerji pa so izjavili, da ne bo dolgo trajalo in se bo vse skupaj zrušilo. To bi bila velika umetniška in zgodovinska izguba, zato se sliši čedalje več glasov, da bi uporabo mosta oblasti — prepovedale.

Strahovito breme. V neki hiši na Vogelweiderstrasse v Salzburgu sta živila osamljeno zakonca Osterwarsch nigg, ki nista občevala niti s sosedi. Mož, bivši uslužbenec državnih železnic, je bil vpokojenec. Njegova žena je bila že več mesecev hroma in priklenjena na bolniško posteljo. Te dni je pa možu naenkrat postalo slabo in v hipu, ko se je sklanjal nad ženino posteljo, ga je zadela kap, tako da je padel z vso težo svojega telesa na hromo ženo. Moževo truplo je ležalo ves dan kot strahotno breme na nesrečni ženi, ki se ni mogla ganiti, niti poklicati na pomoč tako glasno, da bi jo slišali sosede. Še le pozno zvečer, ko je zavladala v hiši grobna tišina, so sosede zaslišali njeno stokanje. Poklicali so rešilno postajo, ki je prepeljala truplo v mrtvašnico, vso izmučeno in od groze drhtečo ženo pa v bolnico.

Opičji samomor. Mottershead, ravnatelj zoološkega vrta v angleškem mestu Chesterju, pripoveduje naslednje: Med svojim dolgim opazovanjem živali nisem še nikoli doživel, da bi kakšna žival izvršila namenoma samomor. Ena izmed naših opic pa je morala nekaj takšnega storiti. Gledalci so

Na zunan in znotraj. uporabljan služi Fellerjev Elsafluid izvrstno tudi kot desinfek. sredstvo za roke, obraz, zobe, usta in dihalne organe in je radi tega tudi proti hripi priporočljiv. Pri grgranju pomešan z vodo, razred-

čuje sluz in tako odstranjuje povzročitelje kašlja in hripavosti. Radi se ga poslužujejo tudi za obkladke za vrat in otekline. Proti revmatičnim bolečinam, prehladu, za masažo, trganju v členkih, bolečinah v križu, obrazu in vsem telesu se uporablja Fellerjev Elsafluid že nad 35 let. — Dobi se v vseh lekarnah

in tozadevnih trgovinah po 6 Din, 9 Din in 26 Din. Po pošti najmanj 1 paket (9 poizkusnih ali 6 dvojnih ali 2 veliki specialni steklenici) 58 Din, šest takih paketov, za samo 250 Din pri lekarnarju Eugen V. Feller, Stubička Donja, Elsatrg 341, Savska banovina. Odebr. ed Min. soci. pol. i nar. zdr. Sp. br. 599 od 24. III. 1932.

se spočetka zabavali, ko so jo gledali, kako je odgriznila 2 m dolg kos od vrvi, ki je visela v kletki. Vrv je prinesla nato k nekemu drevesu v kletki in jo pritrdila k veji. Nato je napravila malo zanjko, ki si jo je z veliko hladnokrvnostjo položila okoli vratu. Potem je splezala tako visoko, kolikor ji je vrv dopuščala in je skočila z vso silo z drevesa. Smrt je nastopila takoj. — Mottershead ne ve povedati vzrokov te živalske žaloigre. Vsekakor je dal strogo nadzirati ostale opice, da bi ne začele posnemati te igre.

Žaloigra mojstrskega strelca. V Bratislavi je sedela pri omizju večja lovska družba. Mlinar Ladislav Aujecki, ki je imel srečo, da je tisti dan ustrelil srnjaka in je slovel med lovskimi tovariši za prvovrstnega strelca, je stavil, da bo odstrelil gorečo cigaro iz ust tistega, ki se mu v ta namen nastavi. Potegnil je samokres, ampak tako nesrečno, da se je petelin sprožil pri prijemu orožja v njegovi roki ter je krogla smrtno zadela njegovo svačkinjo, ki je sedela na drugi strani mize. Aujecega je to tako potrla, da je zbežal v gozd in se ustrelil v glavo.

Tih topovi. Pred kratkim so delali v Italiji poskuse z novimi, skoraj neslišnimi topovi. Italijanska inženjerja de Luce in Guerra sta napravila poseben izum, ki omogoča, da se pri topu, ki strelja, ne vidi dim in skoraj ne sliši pok. Poskusno streljanje je bilo v Ansaldo — ladjedelnici v Puzzuoli v Italiji. Pri streljanju so bili navzoči vojaški in tehniški strokovnjaki. Prve poskusne strele so oddali s 75 milimetrovskim topom. Pri teh topovih nastane pri streljih navadno močan oblak dima. Sedaj pa se je pokazala le ozka beli meglica, ki je po nekaj sekundah izginila. Sicer silni pok topa se je zmanjšal na čuden šum, ki je bil podoben močnemu udarcu s kladivom. Ta pok se je čul komaj nekaj sto metrov daleč in ribiči, ki so bili 300 metrov proč od obrežja, niti najmanj niso slišali, da bi kedo streljal. Uspeh poskusnega streljanja je bil tako velik, da so strokovnjaki navdušeno ploskali izumiteljema in ju celo objemali. Prav taki uspehi so se kasneje pokazali tudi pri topovih z večjim kalibrom. Kolikor je znano, je naprava, ki duši pok in dim, prenosna in se more pritrditi na vsak top.

Pojasnjena zagonetka glede obersta raziskovalca. Ze v našem listu smo večkrat omenjali angleškega oberstaraziskovalca, ki je izginil v notrajnosti braziljanske divjine in je po trditvah duhovnika Letgersa mrtev. Omenjeni svečenik zagotavlja, da je dosegel tudi on najbolj oddaljeno točko južnoameriške džungle, do katere je prodrli angleški oberst Fawcett, katerega pa je doletela smrt. Dr. Letgers je ameriški misijonar, ki se je mudil kot misijonski tajnik 9 mesecev v divjinah. — »Zapustil sem taborišče napol naobra-

ženega indijanskega plemena v Simon Lopaksu ob reki Ksingu«, pripoveduje ameriški misijonar. »Tamkaj sem zvedel, da so tamošnji prebivalci videli Fawcetta, ko je bil na potu v notrajnost. Pokazali so mi mulo, katero jim je prepustil po njihovi izpovedi. Pri prodiranju v džunglo sem sledil oberstu v pragozd po poti, katero je moral on izsekati. Po tej stezi sem zadel na tabor divjega indijanskega plemena, kojega glavar je gotovi Aloquis. Čeravno sem se povsopel pozneje še globlje v pragozd, nisem mogel več zadeti na sled izginulega Angleža. Ko pa sem posetil taborišče glavarja Aloquisa, sem opazil, kako so se indijanski otroci igrali z dvema daljnogledoma, z angleškimi biseri in s par vojaškima tornistrama. Ker nisem razumel jezika teh Indijancev, sem se lahko sporazumel z njimi le s pomočjo kazanja. Nisem mogel zvedeti, odkod da imajo tu omenjene predmete, čul sem pa, da je imenoval poglavar Fawcettovo ime. Z znamenji mi je dal razumeti, da se je mudil Anglež pred meseci pri njih. Prepričan sem, da sta tornistri, biseri in razni drugi predmeti oberstova last, ker do pred meseci še ni bil prodrli nobeden belokožec v to divjo pokrajino. Domnevam torej, ali je bil polkovnik umorjen, ali pa je umrl na mrzlici v ujetništvu. Dokazi, katere sem imel sam v rokah, mi pričajo, da Indijanci niso hoteli izpustiti Angleža. Ako ga je pa pridržal Aloquis kot ujetnika v taboru, je gotovo, da ga je uničila mrzlica, ker ne more nobeden belokožec dalje časa vzdržati v tem neznosnem podnebjju.«

Človek proti naravnim silam — brez moči. Človek se z velikim ponosom naziva gospodarja narave. Vendar pa so moči, ki presegajo njegove sile. Pogledimo n. pr. samo vremenske neprilike! Kakšen slabič je napram njim! Če pa stopimo v vroče pokrajine, kjer vlada vlažno in vroče podnebje, spoznamo, da smo proti naravi naravnost brez moči. V Indiji, Burmi in Siamu, predvsem pa v srednji Ameriki, je na stotine mest, ki jih je prerazla džungla. Naskakovanje najsrdečjših sovražnikov jih ni moglo ukloniti in zmleti v prah. Barbarske tolpe divjakov so prihajale s pogumom, odhajale poražene. Naenkrat pa je iztegnila svojo kruto, neprizanesljivo roko narava in jih takoj obvladala. Rastlinam zajedkam se ne more dolgo z uspehom upirati nobeno naselje. Kadar se vržejo nanj, je izgubljeno. V nekaj mesecih prerasejo liane najlepše palače, svetišča in dvore. Kakor zelene kače se plazijo plezalke in ovijalke po zidovih na kvišku, povežejo strehe in terase ter iščejo naprej. Kar jim morda ostane, pa uničita vlaga in tropska vročina, ki dajeta tem rastlinam čudovito moč. Vlaga v zraku, ki uničevalno vpliva na človeška pljuča, hrani tropsko rastje z divjo silo, da poganja z nezlom-

ljivo odpornostjo. Tako se zgodi, da že v nekaj mesecih izgine pod zelenim poplahom najbujnejše mesto, najbolj cvetoča naselbina. Ljudje zaman iščejo, kako bi prišli vanj. Džungla ga je spremenila v divjino, njih skrivnost pa je ohranila zase.

Fes povzročil spor. Pri nekih paradah je turški predsednik Mustafa Kemal paša opazil nekega moškega, ki je imel fes na glavi. Fes je sedaj v Turčiji prepovedano nositi. — »Ali ne veste, da so v moji državi odpravljeni stari mohamedanski običaji?« vpraša Kemal paša tujca. — »Vem, toda jaz sem slučajno egiptovski poslanik«, je ta odgovoril. — Egiptovska vlada zahteva, da Kemal osebno prosi odpustčanja za to razžalitev.

Naša nova povest.

Z novim letom bo začela v »Slov. gospodarju« izhajati povest »Skrivnostni studenec«. Snov te res zanimive, z dejanji bogato prepletene povesti je vzeta iz kmečkega življenja na vasi v povojnem času. Naslikano je kmečko življenje z ljubeznijo, s krivostnim umorom, z obsodbo po nedolžnem, s strastjo tihotapljenja itd. Eno dejanje podi drugega in zaradi tega bodo naši cenjeni naročniki in čitatelji komaj čakali prihodnje številke. Povest je privlačna od začetka do konca in bode zadovoljila vsakega, ki jo bo čital. Agitatorjem polagamo na srce, naj pri širjenju »Slovenskega gospodarja« nove naročnike opozorijo na novo povest, koje naslov že jamči, da je bo čitatelj vesel.

SKRIVALNICA.

Kje je lovec?